

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

De lamiis et phitonicis mulieribus

Molitoris, Ulrich

[Reutlingen], nicht vor 10. Jan. 1489

An possint prouocare demones grandines et tonitrua

[urn:nbn:de:bsz:31-248705](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-248705)

dixerunt romanos te vincere certum habe . potest autem ac-
cusatiuus ille te varijs modis costrui . ita vt si ipse dux roma-
nos vicisset consonum responsioi fuisse **S**i vero a romanis
victus fuisset responsioi imputari demonibus non potuis-
set . **U**nde igitur ambigua obscuritate responsa solent dare .
Item sepe etiam p sua eorum voluntate fallunt . et menda-
cia dicunt . quoniam pleni sunt inuidia . et gaudent dum ho-
mines in errorem mittunt . et decipiunt **U**nde periculosum
est eisdem credere . quoniam nescit homo . quando ipsi fallu-
tur . vel fallere pro eorum consuetudine nos volunt **S**ic ita
qz clementissime princeps habes quando ipsi secreta scire et
futura predicere possunt . **E**t qd fides in eorum dictis po-
nenda non est . quia in eis non est veritas . **S**igmundus
Satis iam satis dubiorum nostrorum occasione vos hinc
inde allegantes audiuimus . nunc nostri propositi mens fi-
nem determinationis appetit . quid igitur tu sentias placet
vt detegas **U**llricus **Q**ue igit dubia resoluti cupis

An possint prouocare demo-
nes grandines et tonitrua

eta suadere Nam beatus Augustinus in libro de trinitate
ij. ait: Ex ineffabili autem dei potentatu fit: q̄ possent in a/
li angeli. si pmitterent. ideo vero non possunt. quia non per/
mittuntur. **Sigmundus** cum autem demonibus ta/
lia facere a deo permittitur. possunt ne tunc pro eorum libi/
to facere. quantum volunt. **Ulricus** Non. nisi tan/
tum. quantum eis facere permittitur: et ideo Augustinus
eodem loco in libro tercio de trinitate ait. ideo non possunt.
quia non permittuntur **S**ubiungit etiam dicens. neq̄ em̄
alia occurrit ratio: cur magi non potuerunt facere ciniphes.
qui ranas serpentesq̄ fecerunt nisi quia maior aderat prohi/
bentis dei dominatio. per spiritum sanctum. qd̄ etiam magi
confessi sunt dicentes. digitus dei est hic ꝛc. prout **Exo.** ca/
pitulo .vij. dicitur. **U**nde Johannes Chrysostomus super
Matheum libro primo ait. homines autem non quantum
vult temptat dyabolus. quoniam quantum ad se nunquam
cessaret a temptatione. neq̄ enim habet alium actum. non
enim manducat. nec dormit. nec aliud operatur. nisi vt ten/
ret: fallat. et subvertat. hic cibus illius est. Ecce ergo q̄ Jo/
hānes Chrysostomus dicit non quantum vult ꝛc. temptat ꝛc.
Unde in libro .ij. sententiarū distī. vij. Petrus Lombardus
ait: Demonum autem scientia ac virtute exercentur eti/
am artes magice quibus tamen tam potestas qm̄ scientia
a deo data est. vel ad fallenduz fallaces sicut egyptios. ꝛ eti/
am in ipsos magos data est. vt eorundem spirituum opera/
tione viderentur admirandi. a quibus erant damnādi. vel
ad monendum fideles. ne tale quid facere pro magno desi/
derent. vel ad exercendum seu probandum iustorum paciē/
tiam. Nec putandum est demonibus hanc rerum visibilituz
materiam ad nutum seruire. sed deo potius. a quo hec pote/
stas datur. **Sigmundus** Nunc si possibile foret de/
ducere. cuperem scire quando deus gloriosus demonibus
concedat et permittat nocere terre et hominibus. ac subuer/
tere aërem et aquas ꝛc. **Ulricus** **G**rauis e hęc

questio quis enim nouit dei uoluntate. vn de clamauit apo-
stolus Paulus ad romanos. xi. **A**ltitudo diuinitatum sa-
pientie et scientie dei. qm incomprehensibilia sunt iudicia
dei et inuestigabiles uie eius. quis enim cognouit sensus do-
mini. aut quis consiliarius eius fuit. aut quis prior dedit il-
li. et retribuetur ei. **Sigmundus** Et si arcana cunc-
ta dei inuestigare non liceat. loquamur tamen quantum no-
bis ab alto de gratia conceditur. **Ulricus** Dico
itaq. q. sepe numero aeris perturbationem tempestates to-
nitrua et alia absq. ministerio demonum posse fieri. ex dispo-
sitione naturali planetarumq. motu. diuina bonitate astrae
cursus suos agere permittente. et de illis causis satis philo-
sophi tractant. prout Aristotiles in libris meteororū scri-
bit. **Sigmundus** De hoc non est dubium: quin na-
turali motu talia fieri possint. Sed questio est quando dya-
bolo concedatur hec faciendi potestas. **Ulricus**
Misericordissimus dominus deus qui singula sua p̄sidi-
sima prouidentia ob utilitatem hominum disponit. quando
q. talia permittit. in penam correctionis peccatorum. quā-
doq. in tentationem augmentandorum meritorum. quādo
q. in prodigium future gratiarum actionis. **Sigmundus**
Quomodo igit. deus peccata in hoc punit. **Ul-**
ricus Quandoq. scienter. quāq. ignoranter. **Sig-**
mundus Quomodo scienter. **Ulricus** U. cum
homines puniuntur manifeste. scienter aspiciūt propter de-
licta se punitos fuisse. Sic cognouerunt homines in Sodo-
me et Gomorre subuersione. se ob peccata eorum punitos
fuisse. Sic etiā cum cunctis uidentibus Abyron et Datan
terra absorbit. **Sigmundus** Sed quomodo
ignoranter. **Ulricus** Hic punctus respicit presen-
tem materiam. ignoranter itaq. quandoq. deus punit pec-
catum per angelum: quandoq. per hominem. quandoq. p̄
dyabolum. **Sigmundus** prebe ubi per ange-
lum correxit. **Ulricus** Dicitur enim Isaie. xxxvij.

cum **Sennacherib** venisset ad obsidendum hierusalem egressus est angelus domi et percussit in castris centum et octuaginta quingz milia virorum. ecce itaqz qd deus per angeluz suum puniuit superbiam assirorum tot milia eorundem occidendo. Sic etiam duriciam pharaonis et egiptiorum puniuit per angelum omnia primogenita egipti interficiendo.

Sigmundus Quomodo autem punit per homines.

Ulricus **A**mpla plura habes i capitulo remittit. xxij. q. v. in ver. hinc norandum zc. Itaqz populus hebreorum per Nabuchodonosor. Item per Antiochum. Item per Titum et vespasianum punitus est. zc. **N**escit enim ibi textus Assur id est Sennacherib. erat virga furoris domi. quia per eum innumeras gentes diuina iusticia flagellare disposuit. Sic attila rex hymorum flagellum dei sefenomiauit. Item Subiungit textus. ipse vero Assur non cognouit qz in superbiam elatus victoriam quam assecutus fuerat. non diuine potentie. sed suis viribus attribuit. **U**nde contra eius superbiam loquitur dominus. nunquid gloriabitur secula contra eum qui secat. aut exaltrabitur securis contra eum qui cedit in ea. **N**ec textus in ca. dicto capitulo remittitur. xxij. q. v.

Sigmundus **N**unc ad terciam species. scilicet quomodo per dyabolum punit.

Ulricus **E**t hec ad materiam facit. **A**udiuimus enim supra in psalmo supra prophetam dicentem. fiat angelus domini id est dyabolus persequens eos zc. cum alijs enumeratis auctoritatibus. et ita affligitur quandoqz peccator in corpore. quando qz in rebus. in corpore videmus torqueri energuminos demoniacos et obsessos. Sic etiam videmus propter peccata multas infirmitates homines contrahere. **A**ideo dixit textus in capitulo cum infirmitas de peni et remiss. vbi ait. cu infirmitas corporalis nonnunquam ex peccato proueniat. dicente domino languido que sanauerat. vade et noli amplius peccare. ne deterius aliquid contingat. pnti decreto statum et pncipim medicz corpm. vt cu eos ad ifirmos vocari ptingerit

ipsos ante omnia mōneant et inducant vt medicos animarū
aduocent. vt postquā fuerit homini de spiritali remedio
prouisum. ad corporalis medicine remedium salubrius p/
cedat. cum cessante causa cesset effectus zc. hec tex. **E**xemplū
habes de Nabuchodonosor rege babiloniorum qui propter
peccatum superbi tantis calamitatibus mentis et corpis af/
fectus fuit. vt quad rupes incederet bouem se fore arbitra/
tus gramina comeditisse dicitur zc. Unde succedit rex. in ca/
pitulo **S**i per forciarias. xxviii. questi. p. vbi tex. **S**i per for/
ciarias atq; maleficas artes occulto: Sed nunquā iniusto
dei iudicio p̄mittente et dyabolo preparante concubitus
non sequitur zc. Ecce canonem determinare qđ occulto dei
iudicio. procurante dyabolo. homo maleficiari potest Et sic
habes. qđ deus inferendis penis vitur dyabolo p̄ ministro:
Sigmundus Quomodo igitur malefici mulieres
asserunt et credant se ipsas talia facere. videlicet turbare ae/
rem. procreare tempestates. morbos inferre hominibus
Ulricus Ipe duntaxat pro earūdem stulticia se ta/
lia facere credunt. et tamen sua credulitate decipiuntur.
Sigmundus vt quomodo **U**lricus Nam
cū vt dyabolus ex motu elementorum cognoscit mutationē
aeris et tempestates fieri debere. quas tamen ipse dyabolus
vt supra diximus facili⁹ z cicius qm homo prescire poterit
Telcum diuina permissione aliqua plaga et peccatorū cor/
rectio: super terras iusto dei iudicio cadere debet. cuius qui/
dem plage et correctionis ipse executor diuina prouidētia
deputatur. ita vt huiusmodi plagam p̄noscat futuram. ex/
tunc cōmouet mentes huiusmodi maleficarum mulierum.
aliquando eisdem persuadendo. aliquando obinuidiam:
quā tales scelerate mulieres aduersus proximum gerunt in
vindictam mouendo. easdem sollicitat. quasi ipsas ml̄ieres
doceat. huiusmodi tempestates et aeris turbationes p̄ quo/
care. **S**igmundus Quid faciendum igitur easdem
docet. aut quomodo ipsas instruit: vt ipse mulieres huius/
modi in cōmoditates p̄uocent et suo maleficio perficiant.

Ulricus Consulat et docet eas aliquid stultum et factuum facere. Et quod ad huiusmodi factum nihil pertinet. **S**igmundus Si stultum, quid igitur eos docet: vnde nanque prouenit: quod postquam mulieres huiusmodi documenta sequuntur, pro earundem voluntate tales tempestates succedunt: et eueniunt. **U**lricus Accum cum dyabolo preuidit vel ex cursu nature, et elementorum, vel ex permissione diuina super aliquam terram plagam infigere debere sibi quod potestatem faciendi concessam esse: et sic huiusmodi euentum alias futurum fore nihilominus tamen ut mulieres huiusmodi scelerate credant se ex doctrina dyaboli talia efficere: dyabolus instruit easdem: ut quidamque accipiant lapides silicis, et versus occidentem post tergum projiciant, aliquando ut arenam aque torrentis in aerem projiciant, aliquando quod in una olla pilos porcorum bulliant, aliquando quod trabes vel ligna in ripas transversaliter collocent, et sic de alijs fatuitatibus, et tamen talibus faciendis communiter dyabolus prefigit eis diem et horam: vnde fatue huiusmodi mulieres dyaboli doctrine credentes: talia et alia his similia faciunt. Ita quod postquam ipse talia fecerunt, at succedentibus tempestatibus grandinibus et alijs incommoditatibus quas dyabolus alias in tali tempore nouit, ut premissum est, profuturas, ex tunc credunt ille scelerate fatue mulieres euentus huiusmodi ex facto eorum processisse, cum tamen talia eorum facta non possent unicam guttam pronocare: verum ex ipse huiusmodi mulieres gratificantur dyabolo adorantes eum et imolantes ei, ac locustomata vel quid aliud eidem offerentes. Nam quis tam ebrius in mentis est, qui credere posset, quod ex huiusmodi fatuitate et mulierum stulta operatione, una tantum mensa spera seris, et alia elementa deberent commoueri, in tantum, ut grandines et fulmina pronocarentur. **S**igmundus Sed quid ad hoc dicis: videmus nanque vnam totam sepe terram periclitari, in qua non omnes homines deliquerunt. **U**lricus Sepe iustus perit cum impio. Sic etiam quis puniatur pro alio. Nam genesis tercio legitur, quod

dum **Sodoma** et **Somor**ra propter peccatum submersæ fu-
erunt. certe pariter aliæ ciuitates cum eis perierunt propter
vicinitatē vti **Sogor** et **Jegoz**. et tamē hec ciuitates nō pec-
cauerunt. Sic regum secundo videmus dum **Dauid** coraz
domino populum numerando peccasset. quod propter pec-
catum **Dauid**. et sic vnus hominis multitudo hominum.
et sic multa milia hominum perierunt et mortui sunt. **Cum**
autem legimus deū tam innumeram multitudinem homi-
num percussisse. propter peccatum numerationis vni⁹ dum
carat hominis. quomodo igitur puniet domin⁹ populum
propter grauiora peccata vti puta propter heresim et blas-
phemias. cum autem tales mulieres. vt ait. textus. in capi.
episcopi. xvi. q. v. deum abnegant. et se sathane tradūt. dya-
bolū adorantes. et sacrificia sibi offerentes. quis dubitat. qn
vna tota villa. in qua tales scelerate mulieres degunt. et tol-
lerantur. in felicitior esse: et huiusmodi ruinam ex diuine ma-
iestatis vltione timere habeat. **Sigmundus** **Vite**
mus itaq; determinacionem duarum causarum quib; dya-
bolus nouit futuras tempestates. videlicet causam motus
astrozum. et dispositionis naturalis. alteram diuine vltio-
nis seu correctionis peccatorum. Quid igitur erit cum hu-
iusmodi nocumēta probis et iustis hominibus euenerint.
Ulricus Posuimus superius etiam alias vias di-
uine permissionis. videlicet. q̄ quandoq; in temptacionem
instozum. obangmentandum meritum permittit deus.
Sigmundus **Ascende.** **Ulricus** Nonne
Job iustus et laudans deum erat. et tamen temptauit cum
dominus in bonis. agris. armentis. et gregibus. et exposit
in corpore. dando temprandi potestatem dyabolo qui etiā.
eum grauissimo vlcere percussit. et quia in his omnib; re-
pertus est Job paciens et humilis. vnde apud deum meru-
it. Nonne beatus **Anthoni**us heremita vir religiosus et deo-
amabilis fuit. nonne sepius a dyabolo temptatus: et graui-
ter percussus. donec quasi defecissent. Ac vt sic merituz am-
pliatum eius fuit. Legitur enim in legenda eiusdem qd

In hoc
num
nien
portau
cum fu
to reu
repor
et anim
illis in
cornib
dam in
christu
eras. qu
Et voc
ctabam
micale
hystori
ciur J
cum pa
dus
tempel
tatur. v
que vel
euenire
nostru

hic p̄

Antonius in quodam tumulo latitante multitudo demonum cum ita cede varia laceravit: q̄ minister eius d̄ villa veniens quasi mortuum p̄prijs humeris ad ville hospitium reportavit. quo audito conuenerunt vicini. et cum post plancum funeris media iam nocte dormirent. Antonius subito reuiuiscens: vocato ministro fecit se in silentio ad tumulum reportari. ibiq̄ ex priorum vulnere dolore prostratus. cū ex animi virtute confictum demonum prouocasset. et statim illis in varias bestiarum formas mutatis ab eorū dentibus cornibus unguibus laceratus fuisset. Subito radius quidam lucis demones et tenebras fugauit. Statimq̄ sanat⁹ christum presentē intelligens. dixit. vbi eras iesu bone. vbi eras. quare a principio non affuisti. vt curares vulnera mea. Et vox ad eum facta. Antonius inquit. hic eram. Sed expectabam videre certamen tuum. nūc autem quia viriliter dimicasti. in toto orbe refaciam nominari: Dec Vincenti⁹ in historiali libro. xiiij. recitat Athanasium norasse. Unde dicitur Jacobi. p̄mo: Beatus vir qui suffert tētationem. quia cum probatus fuerit. accipiet coronam vite. **Sigmundus** Nunc satis habeo. q̄ ex facto calum mulierum neq̄ tempestates. grandines. seu alia mala fieri posse: Sed dū tarat. vel ex motu naturali. vel permissione diuine bonitatis que vel i penam. vel i meritum: ex sua ineffabili pietate talia euenire dyaboloz ministerio permittit Id circo placet iter nostrū ad alias questionēs dirigere.

Utrum malefici et strige
possint ministerio demonum
seipfos ac alias hoies
in alias formas sp̄rum seu
animalium mutare

Utricus Ex causis supradictis p̄nt. attū appenter. et sic p̄stigijs facere. **Sigmundus** Quid nā ē prestigiū